

Het Koninklijk Verbond van Sint-Jorisgilden

Inleiding

De kruisbooggilden van het Koninklijk Verbond van Sint-Jorisgilden, vindt men vooral in de streek van Hoogstraten. Op een relatief kleine oppervlakte zijn daar negen gilden die met de Sint-Jansboog of met de balansboog schieten. Zeven van deze gilden zijn aangesloten bij de Hoge Gilderaad der Kempen.

De prehistorie

Sinds de 15de eeuw zijn er in het noorden van de Kempen en in het zuiden van Noord-Brabant een relatief groot aantal kruisbooggilden actief. Tot omstreeks het jaar 1900 schieten ze met de voetboog. Daarna wordt overgeschakeld op de balansboog. De gilden uit het Land van Hoogstraten en omgeving schieten sindsdien op de wel zeer specifieke afstand van 61 meter. Elke gilde leidt er zijn eigen gildenleven, gestoeld op eeuwenoude tradities en reglementen van de gildencarte. De autonomie voeren ze hoog in hun vaandel.

Toch hebben de kruisbooggilden onderling contact. Eénmaal per jaar houdt elke gilde een grote schieting. Meestal is het een kermis-schieting. De knaap wordt op pad gestuurd. Hij nodigt de gilden van de omliggende dorpen uit; ook aan de Nederlandse zijde. Dan komt de grote dag. Te voet met de boog op de schouders, met de koets of met de huifkar trekken de gildenbroeders naar het schietfestijn van de zuster-gilde. Ze schieten op een geluksblazen of op een ringblazen. De inrichters beslissen dat. Wie meer dan één doorgang wil schieten, kan zijn geluk proberen op een bijdoel of 'snoeper'. 's Avonds keren ze terug naar huis met hun prijzen in natura, meestal potten en pannen. Moeder de vrouw mag ook iets hebben voor de urenlange afwezigheid van manlief. Ook bij belangrijke gebeurtenissen, zoals een jubileum of vlaggenwijding wordt de knaap op pad gestuurd. Maar van een echte samenwerking is geen sprake.

Geboorte van een federatie ¹

Sinds 1919 bestaat de Bond van Sint-Jorisgilden. Al de gilden die op 61 meter schieten zijn er in verenigd; Het is zelfs een internationale bond want de bond bestaat uit Rijsbergen, Sprundel en Casterlé langs Nederlandse kant en Loenhout, Meer, Meerle, Minderhout, Hoogstraten en Wortel in België zijn erbij aangesloten¹.

In 1920 gebeurt er iets merkwaardigs. De gildenkoning uit Meerle neemt een initiatief met grote gevolgen. Marcel Dupret, industrieel en grootgrondbezitter, schenkt een beker die hij laat verschieten tussen de kruisbooggilden van de Noorderkempen. Het is een wisselbeker. Hij wordt de eerste maal in Meerle verschoten. De gilde die hem wint, moet het volgende jaar de schieting inrichten. De gilde die erin slaagt de beker drie opeenvolgende jaren te winnen, wordt eigenaar van het juweel. De kruisbooggilden betwisten dus een soort landjuweel onder elkaar. Het eerste jaar nemen zes gilden deel:

Loenhout, Meer, Meerle, Minderhout, Rijsbergen en Zundert. De volgende jaren komen daar nog Castrelé, Sprundel en Wortel bij. Die gilden gaan door Dhr. A. Bruurs die bekering steeds nauwer met elkaar samenwerken. Dhr Bruurs van Hoogstraten is de initiatiefnemer maar Dokter Gommers hoofdman van Meerle, is de natuurlijke en door iedereen aanvaarde leider.

¹ 1 Tijdschrift Gelmelwacht gesprek met Dhr. Bruurs 1 sept 1958.

De besturen van deze gilde komen op vastgestelde data bijeen om de schietingen te regelen. De eerste maal op de eerste zondag van januari bij dhr Bruurs in Hoogstraten thuis en een tweede maal op tweede paasdag in het lokaal van Meer café De Welkom bij Stans van Hoeck. Het is het stamcafé van dokter Gommers als hij zijn patiënten in Meer bezoekt. De eerste ongekozen voorzitter van de bond, dr Gommers uit Meerle overlijdt in 1945. Dhr. Bruurs uit Hoogstraten wordt nu voorzitter van de Bond. Adriënne van den Bossche, zijn schoonzoon, wordt voorzitter van 1969 tot 1994. De bond geeft hem de titel van Opperhoofdman. In 1994 wordt Jef van Opstal, hoofdman van Sint-Joris Meer, opperhoofdman van de Bond. Hij herdoopt de federatie tot het Verbond van Sint-Jorisgilden, omdat dit beter de hechte verbondenheid en samenwerking van de kruisbooggilden uit de Noorderkempen weergeeft. De huidige opperhoofdman is Jan Gijsbregts,
Dr. Gommers   tevens hoofdman van de Sint-Jorisgilde van Meerle.

Huidige samenstelling van het Koninklijk Verbond van Sint-Jorisgilden

Het Koninklijk Verbond van Sint-Jorisgilde is een internationaal gezelschap van Belgische en Nederlandse gilden. Zelfs het Verdrag van Munster in 1648 dat een denkbeeldige grenslijn trekt door het voormalige Hertogdom Brabant, heeft de buurgilden nooit kunnen scheiden.

De Belgische gilden aangesloten bij het Koninklijk Verbond zijn: Sint-Joris Hoogstraten, Sint-Joris Loenhout, Sint-Joris Meer, Sint-Joris Meerle, Sint-Joris Minderhout, Sint-Joris Wortel.

Langs Nederlandse kant hebben we: Sint-Joris Castelné, Sint-Joris Rijsbergen en Sint-Jans Baptist Sprundel.

Op te merken valt dat de gilde van dit laatste dorp, Sprundel, Sint-Jansgilde heet en niet Sint-Joris zoals de acht andere gilden. Castelné, een gehucht van het Nederlandse Baarle-Nassau, behoort parochiaal bij het Belgische Minderhout. Op die kerkelijke basis is deze gilde aangesloten bij de Hoge Gilderaad der Kempen. Rijsbergen en Sprundel werken overkoepelend samen met de Nederlandse federatie 'Baronie en Markiezaat'.

De hoofdmannen en koningen van het Koninklijk Verbond van Sint-Jorisgilden vormen het bestuur. Dat vergadert driemaal per jaar in het begin van november, de eerste zondag van januari en de week voor Pasen. De voorjaars- en najaarsvergadering gebeurt afwisselend bij één van de aangesloten gilden. Bij de nieuwjaarsvergadering is de opperhoofdman de gastheer. Hij ontvangt het bestuur. Dat is reeds een traditie vanaf 1948. Algemeen voorzitter A. Bruurs nam hiervoor het initiatief. Het dagelijks bestuur vergadert zo vaak nodig is om de lopende zaken af te handelen.

Juridisch gezien is het Koninklijk Verbond van Sint-Jorisgilden een V.Z.W. De vergadering van de beheerraad heeft plaats in december, de algemene statutaire vergadering de eerste zondag van januari.

Hedendaagse werking

Het kan niet de bedoeling van dit artikel zijn, een volledig beeld te schetsen van de actuele werking. Dat zou te uitgebreid en te technisch zijn. Het Verbond is degelijk gestructureerd en reglementair stevig onderbouwd. Het huishoudelijk reglement van 50 bladzijden bewijst dit. De tekst wordt hier beperkt tot enkele zaken die iedereen kunnen interesseren.

Eerst en vooral dit nog: het Koninklijk Verbond beperkt haar coördinerende functie tot het schieten. Bij andere gildendisiplines handelen de gilden helemaal autonoom. Tenzij het Verbond zelf organisator is van een gildenmanifestatie.

De belangrijkste doelstellingen van het Verbond zijn:

- De coördinatie van de bondschietingen, zestalschietingen, feestschietingen, de Beker Dupret en de Ereprijs van den Bossche;

- De organisatie van de jaarlijkse uitreiking van de ereprijzen, de viering van de kampioenen en de jubilarissen;
- Het waken over de sfeer van sportiviteit en gezelligheid bij elke schietwedstrijd;
- Het creëren van een geest van onderlinge vriendschap.

Binnen het Verbond zijn er twee vormen van competitie: de zomercompetitie met de Sint-Jansboog op 61 meter, en de wintercompetitie met een kleine kruisboog op een afstand van zes meter. Deze laatste bestaat sinds 1988-1989. Deze competitie heeft een overbruggingsfunctie om in de wintercompetitie actief te blijven. Het is tevens een ideaal middel om jeugdige schutters aan te trekken. Bij de wintercompetitie kan dat al vanaf 12 jaar; bij de zomercompetitie vanaf 14 jaar. De schutters zijn ingedeeld in drie categorieën: Ere, A en B reeks. De dames schieten gewoon mee met de heren. Ze staan 'hun mannetje'. Elke aangesloten gilde richt jaarlijks een bondschieting in. Na elke bondschieting worden de resultaten van de zes beste schutters per gilde opgeteld. Dat levert op het einde van het seizoen, in de competitie per gilde, de gildenkampioen.

Naast een bondschieting kan een gilde ook een extra feestschieting houden. Het inrichten ervan is aan bepaalde voorwaarden verbonden: bv. een jubileum, een nieuw vaandel, enz. Het bestuur van het Koninklijk Verbond beslist over de toelating. De zestalschietingen munten uit door spanning en emotie. Een zestal winnen betekent voor de gilde een grote eer. In het eerste zestal strijden de schutters uit de erecategorie. Schutters uit de A en B reeks nemen het tegen elkaar op in het tweede zestal. De Beker Dupret en de Erepreis van den Bossche zijn wisseltrofeeën die in een periode van negen jaar worden verschoten: eveneens in de vorm van zestalschietingen.

Voor al die schietingen stelt het dagelijks bestuur een kalender voor. Die wordt goedgekeurd door het bestuur. Alle aangesloten gilden nemen met zoveel mogelijk schutters deel aan de schietingen.

Schutters van buiten het Koninklijk Verbond kunnen schieten als **vrije schutter**. Zij schieten steeds in de hoogste categorie.

De eretekens zijn steeds tinnen borden, zowel voor de rozenprijzen, de winnende zestallen, als voor de kampioenen. Alle eretekens worden uitgereikt op een verbroederingsavond in oktober. Dat feest vormt de afsluiting en apotheose van het voorbije seizoen. Hierbij worden ook de laureaten gevierd. Kloeke mannen die 50 of 60 jaar lid zijn van hun gilde.

Gildekamer en schietstanden

De handelsmerken van de gilden die aangesloten zijn bij het Verbond van Sint-Jorisgilden zijn hun verzorgde schietstanden en hun smaakvolle gildenkamers. Juist na de Tweede Wereldoorlog van 1940-1945 schoot men meestal nog vanuit een betonnen kot.

De huidige gildenaccomodaties getuigen niet alleen van welstand, maar vooral van goede smaak. Tussen 1979 en 1990 bouwden zes van de negen aangesloten gilden een eigen gildekamer.

Tekst: Jef van Opstal

Opzoeking en bewerking: Frans Snijders